

קדושת לוי – פרשת ויצא¹

שנת תשע"ג

ישיבת רבינו יצחק אלחנן

צריך יהודי להיות כיעקב אביבו ולקשר את עצמו לארץ ישראל בכל מקום שהוא הולך!

(1 בראשית (ויצא) – פרק כח, פסוק י
וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע; וַיֵּלֶךְ חֶרְנָה.

(2 רש"י (שם)

ויצא יעקב מבאר שבע - לא היה צריך לכתוב אלא "וילך יעקב חרנה", ולמה הזכיר **יציאתו**? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה, הוא זיוה, הוא הדרה, **יצא משם פנה הודה, פנה זיוה, פנה הדרה** וכן "ותצא מן המקום" (רות א, ז), האמור בנעמי ורות: וילך חרנה - יצא ללכת לחרן:

(3 קדושת לוי – פרשת ויצא, עמ' עד²

"ויצא יעקב". פירש רש"י כל זמן שהצדיק בעיר הוא הודה כו'. **דקשה לרש"י, דלמה כתוב "וילך חרנה", הוה ליה לכתוב "וירד חרנה"**, כפירושו בכמה מקומות (דברים א, כה³) דההולך מארץ ישראל לחוץ לארץ כתיב "וירד", שארץ ישראל גבוה מחוץ לארץ (זבחים דף נד:)? **אמנם עיקר דארץ ישראל גבוה ברוחניות הקדושה מחוץ לארץ, לכן כתיב "וירד", מה שאין כן ביציאת הצדיק כיעקב אבינו עליו השלום, כשיצא מבאר שבע פנה הודו, פירוש שההוד פנה והלך עמו, וקדושת ארץ ישראל הלכה עמו, דהוא ההוד, ולזה כתיב "וילך חרנה" ולא "וירד", שיעקב לא ירד כלל.** וזה כוונת חכמינו ז"ל (חולין דף צא:): גם כן, ומובא ברש"י בפסוק (בראשית כח, יז) "אין זה כי אם בית אלקים", שנעקר הר המוריה ובא לכאן, עיין שם. **כי יעקב היה מיצר על שהוצרך ללכת מארץ ישראל לחוץ לארץ, וכן פירש רש"י בפרשת ויגש בפסוק (להלן מו, ג) "אֶל תֵּיכָא מִקְדָּה מִצְרֵימָה" עיין שם. לכן הראה לו השם יתברך שהר המוריה נעקר אצלו, ובזה סימן שלא יתיירא, שבעבורו ילך עמו קדושת ארץ ישראל, כמו שראה עתה שבעבורו הלך הר המוריה. והבן.**

(4 טור - אורח חיים, סימן תיז [הלכות ראש חודש]

ושמעתי מאחי הר"י טעם לדבר לפי שהמועדים נתקנו כנגד אבות פסח כנגד אברהם דכתיב (בראשית יח) לושי ועשי עוגות ופסח היה שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק **סוכות כנגד יעקב דכתיב (בראשית לד) ולמקנהו עשה סוכות** וי"ב ראשי חדשי השנה שגם הם נקראים מועדים כנגד י"ב שבטים וכשחטאו בעגל ניטלו מהם וניתנו לנשותיהם לזכר שלא היו באותו חטא:

¹ אנו מקיים שהקב"ה יקבל התורה שאנו לומדים וישמור על כלל ישראל - ובפרט אחינו בני ישראל שדרים בארצנו הקדושה - שנמצאים במצב קשה; ישועת ד' כהרף עין.

² הוצאת מכון קדושת לוי, שנת תשנ"ו.

³ "ויקחו בידם מפרי הארץ וירדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר ד' אלקינו נתן לנו" וברש"י (שם), זל"ל: "וירדו אלינו - מגיד שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות" עכ"ל. וכן ברש"י לפרשת כי תשא (לג:א) ובספר ישעיה (ל:ב) ע"ש.

5) מהרי"ד מבעלזא על התורה ומועדים – עמ' ריז-ריח (ר' יששכר דוב זי"ע)

וי"ל, על פי ששמעתי כמה פעמים מא"א ז"ל בשם א"י ז"ל דענין סוכה הוא שהשי"ת מקיף אותנו בקדושת ביהמ"ק מארבע רוחות ולמעלה ולמטה, וגם החו"ל הוא כך. והן דפני הסוכה וקרקעיתה והסכך. וכן אויר הסוכה הוא אוירא דא"י ממש... והנה אף דהאבות הקדושים זכו כולם לקדושת א"י, אך לקדושת א"י בחו"ל לא זכה רק יעקב אע"ה, כדאיתא במס' חולין (צא:) עה"פ "ויפגע במקום": איהו עד חרן אזל, ונעקר הר המוריה ובא לקראתו. היינו שבאה לקראתו כל קדושת ביהמ"ק וא"י, אף דהיה בחו"ל, וכמש"א שקפל השי"ת כל א"י תחתיו. וזה היה הרמז לדורות שנוכל להשיג קדושת ארץ ישראל אף בגלות בחו"ל, כמו ענין מצות סוכה, כדברי א"א ז"ל דהוא קדושת א"י ממש. וע"כ רומז סוכה ליעקב אע"ה.

6) ויקרא (קדושים) – פרק כ, פסוק כב (וע"ע אחרי מות יח, כח)

וְשַׁמְרֶתֶם אֶת כָּל חֻקֵי יְהוָה וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטֵי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם; וְלֹא תִקְיָא אֶתְכֶם הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לְשֵׁבֶת בָּהּ.

7) רש"י – ויקרא (אחרי מות) פרק יח, פסוק כח

ולא תקיא הארץ אתכם - משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס, שאין עומד במעיו אלא מקיאו, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה.

8) רמב"ן - בראשית פרק יט, פסוק ה

ודע, כי משפט סדום היה למעלת ארץ ישראל, כי היא מכלל נחלת ד' ואינה סובלת אנשי תועבות, וכאשר תקיא את הגוי כלו מפני תועבותם הקדימה וקאתה את העם הזה שהיו רעים מכולם לשמים ולבריות. ושממו עליהם השמים והארץ והושחתה הארץ בלא רפואה לעולם, מפני שבעבור טובה נתגאו, וראה הקב"ה שיהיה לאות לבני מרי לישראל העתידים לירשה כאשר התרה בהן "גפרית ומלח שרפה כל ארצה... כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצבויים אשר הפך ד' באפו ובחמתו" (דברים כט, כב). כי יש באומות רעים וחטאים מאד ולא עשה בהם ככה, אבל למעלת הארץ הזאת היה הכל, כי שם היכל ד'. ועוד אני עתיד לבאר זה בסדר אחרי מות (ויקרא יח, כד), אם יחיני הממית והמחיה.

9) אגרות רמב"ן – אגרת ז' [בכתבי רמבן, חלק א, עמ' שסח]

ומה אגיד לכם בענין הארץ, כי רבה העזובה וגדל השממון, וכללו של דבר, כל המקודש מחבירו חרב יותר מחבירו, ירושלים יותר חרבה מן הכל, וארץ יהודה יותר מן הגליל...

10) תולדות יעקב יוסף – פרשת שלח, עמ' קלז⁴ (ר' יעקב יוסף הכהן מפולנאי זי"ע)

והנה שמעתי ממורי זלה"ה, מקום שמחשבה של אדם מגעת שם הוא כולו וכו' ודפח"ח⁵.

11) מסכת כתובות דף קי עמוד ב

ת"ר: לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים, ואל ידור בחו"ל ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בארץ ישראל - דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ - דומה כמי שאין לו אלוה, שנא': "לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלקים" (ויקרא כ"ה), וכל שאינו דר בארץ אין לו אלוה? אלא לומר לך: כל הדר בחו"ל - כאילו עובד עבודת כוכבים...

⁴ הוצאת עטרת, שנת תשנ"ח.

⁵ דבר זה יסוד נפוץ בכתבי הבעש"ט ותלמידיו ואכמ"ל. עיין בעש"ט על התורה, פרשת נח, מקור מים חיים, אות לא שהביא הרבה מקורות מספה"ק בענין זה.

12) עבודת פנים – פרק א, "יסודי העבודה הפנימית", אות נו (ר' אהרן לוריא זצ"ל)
 יתכן לפרש לשון "דומה" שמשמע שבאמת אינו כן, משום שעיקר כל דבר הוא הפנימיות ויכול להיות שיושב בארץ ישראל ובפנימיות כל מחשבתו הוא בחוץ לארץ, וכן היושב בחו"ל וקשור בפנימיות נפשו לא"י ותשוקתו לדור בה או להחזיק יושבי א"י הרי באמת יש לו אלוך...

13) מסכת כתובות - דף עה עמוד א⁶
 "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון" (תהלים פז, ה) א"ר מיישא בר בריה דר' יהושע בן לוי: אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה.

14) בראשית (ויצא) – פרק לב, פסוקים א-ג
 א וַיִּשְׁקָם לֶבֶן בְּבֶקֶר, וַיִּנְשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם; וַיֵּלֶךְ וַיָּשֶׁב לְבֶן לְמִקְמוֹ. ב וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדָרְכוֹ; וַיִּפְגְּעוּ בוּ מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים. ג וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאֲשֶׁר רָאָם, מַחְנֵה אֱלֹקִים זֶה; וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים.

15) רש"י (שם)
 ויפגעו בו מלאכי אלקים - מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ:

16) פנינים על התורה והמועדים – פרשת ויצא, עמ' כח⁷
 מפשטות הלשון משמע שהמלאכים יצאו לחו"ל ללוות את יעקב (וכן מפורש ברמב"ן), וכבר הקשו מפרש"י בריש הפרשה עה"פ "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", ש"מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ". ובגור אריי מיישב דמכיון ששמירה זו צורך א"י היא לכך מוטלת על מלאכי א"י. ותירוצו צ"ע שהרי בלאה"כ היו שומרים אותו מלאכי חו"ל שנשארו אתו הגיעו לארץ ולמה הי' צריך לעוד שמירה. ועכצ"ל שלוויית המלאכים היתה רק לשם כבוד, והדרא קושיא לדוכתא היאך הותרו לצאת לחו"ל. ונראה בפשטות, דכיון דהיציאה לחו"ל היתה רק כדי ללוותו לארץ אי"ז בגדר יציאה לחו"ל, כיון דכל תכלית היציאה אינה אלא לצורך יישוב א"י.⁸

17) ירמיהו - פרק ז, פסוק כח (ע"פ ר' שמחה זיסל זיו מקעלם זצ"ל⁹)
 וְאִמְרַתְּ אֲלֵיהֶם, זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ד' אֱלֹקָיו, וְלֹא לָקְחוּ מוֹסֵר; אַבְדָּה הָאָמוּנָה, וְנִכְרַתָּה מִפְּיָהֶם.

18) חתם סופר על התורה – פרשת ואתחנן, עמ' כז (ר' משה סופר זצ"ל)
 "ושמעת ישראל ושמרת לעשות וגו' כאשר דבר ה' אלקי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש", המקרא קשי ההבנה, ונ"ל הנה בכל פרשיות הללו שנה ומשלש בתוכחותיו ומזכיר ארץ ישראל בכל פרט ופרט, והוא לסגולה נפלאה כי הזכרת הארץ המקודש מוליד קדושה בלב השומע כמו ו"לא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ" (שמות כג, יג) וכמו כל האומר רחב רחב (מגילה טו.), כן ההיפוך בקדושה בהזכרת ארץ הקדושה ואנשי קודש ועיי' ריש ספר שפתי ישינים שחבר ספרו בשביל זה שיזכרו על שפתותם הספרים ויהי' סגולה להתקדש, ואמר הקב"ה שכל כך יתקדשו כלל ישראל שאם ישמע שם ישראל ישמור ויעשה מצות ה'. וזהו "ושמעת ישראל" אם תשמע שם

⁶ עיין "אמרות צדיקים" מאת ר' אהרן פרלוב, "המודיע", י' אדר א', שנת תשנ"ב, בשם ר' ישכר תמר זצ"ל שהביא מעשה מהראגאטשובר עם חתנו (ר' ציטרון, ראב"ד פתח תקוה) על מאמר חז"ל ז.

⁷ מתוך משנת ר' מנחם מענדל שניאורסאהן מליובאוויטש זי"ע; ומקורה בלקוטי שיחות – חלק כה, שיחה ב.

⁸ עיין שם שהביא ראיה לדבריו מרמב"ם – הלכות מלכים, פרק ה.

⁹ Seen in Rav Mattisyahu Salomon's "With Hearts Full of Love" (pg 137)

ישראל ושמעת בקולו ע"י הזכרת שם ישראל, ומסיים למשל "כאשר דבר ה' אלקי אבותיך לך ארץ זבת חלב ודבש" בכל ענין וענין כדי שע"י ההזכרה יתוסף לך קדושה, ה"נ דכוותי'.

19) מסכת ברכות - דף ח עמוד א

אמרו ליה לרבי יוחנן: איכא סבי בבבל. תמה ואמר: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה" (דברים י"א) כתיב, אבל בחוצה לארץ לא! כיון דאמרי ליה: מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר: היינו דאהני להו. דאמר רבי יהושע בן לוי לבניה: קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא, כי היכי דתורכו חי.

20) מהרש"א – חידושי אגדות (שם)¹⁰

הנוגעים בנחלה כו'. יש לפרש ע"פ מה שאמרו בפי בני העיר (מגילה דף כט.) עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י כו' וקאמר עד"ז שכני הרעים הנוגעי' בנחלה וגו' דהיינו שנוגע דבר זה בנחלה אשר הנחלתי לבני ישראל שהוא א"י דאותן בתי כנסיות שבבבל גם הם יהיו מכלל א"י שיקבעו שם לעתיד. ומייתי עלה איכא סבי בבבל תמה למען וגו' על האדמה וגו' ומסיק דאהנו להו דקדימו וחשיכו כו' דהיינו טעמא דבי כנישתא דבבבל ה"ל כאלו הם על האדמה שהרי יקבע לעתיד שם בא"י...

21) מסכת סוטה - דף יד עמוד א

דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי; אמר לו הקב"ה: כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם...

22) אמת ליעקב – פרשת ואתחנן, עמ' תעא (ר' יעקב קמנצקי זצ"ל)

לכאורה יש לנו להבין את קושית חז"ל: מפני מה נתאוה משה וכו', הא מוטל עליו לקיים מצות ישוב ארץ ישראל, וא"כ משום זה לבד ירצה הוא ליכנס? ואפשר דסברי דמצות ישוב ארץ ישראל אפשר לקיים גם על ידי עבר הירדן¹¹. ואולי יש להוכיח מזה כי מצות ישוב ארץ ישראל אינה אלא למי שיש לו חלק ונחלה בארץ ישראל, וכיון שבני לוי לא היה להם חלק ונחלה בארץ א"כ אולי היו פטורין גם ממצות ישוב ארץ ישראל, וצ"ע בזה.

23) רמב"ם הלכות שמיטה ויובל - פרק יג, הלכה יב-יג

ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו מפני שהובדל לעבוד את ד' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים שנאמר "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל", לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל השם שנאמר "ברך ד' חילו", והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר "אני חלקך ונחלתך".
ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ד' לשרתו ולעובדו לדעה את ד' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ד' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים, הרי דוד ע"ה אומר ד' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי. בריך רחמנא דסייען.

¹⁰ עיין באמרי נועם (גר"א על מסכת ברכות) שפירש כעין זה. ושמעתי שכן פירש ר' צדוק מלובלין ז"ע בכתביו.
¹¹ וכ"כ בתשב"ץ - חלק ג, סימן קצח, עיי"ש. ועיין ספר פסקי תשובה, עמ' רסד-רסה [מהדורה חדשה, שנת תשס"א] בענין כהנים ולויים במצות ישוב הארץ.

24) נחלת צבי – פרשת נצבים, ליקוטים, עמ' תקיט (ר' משולם גראס זצ"ל)
 הגדה ש"פ. אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל דיינו. על פי מה שאמרו חז"ל, למה חמד משד משה ליכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך? אלא שרצה לקיים מצוות התלויות בארץ. אמר לו הקב"ה, מעלה אני עליך כאלו אתה מקיים אותן. על פי מה שאמרו, "זאת תורת העולה", כל הלומד תורת עולה כאלו הקריב עולה, ואין מן הצורך ליכנס לארץ ישראל דבלימוד תורה לבד ג"כ אפשר לקיים מצוות התלויות בארץ. וזה שאנו אומרים, אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל דיינו, כי בלימוד התורה היה ג"כ אפשר לנו לקיים כל המצוות התלויות בארץ.

25) פתגמין קדישין – בשם ר' לוי יצחק מבארדיטשוב, אות כא, דף יב:¹²
 משנה. "ויהי ביתך בית ועד לחכמים, כי הנה עתידין בתי ישראל שילכו לא"י בזמן ביאת משיחנו ב"ב אמנו, והוא ק"ו מבתי כנסיות, ומה בתי כנסיות שעיקרם רק לק"ש ולתפלה, ותפלה הוא מצוה דרבנן, וק"ש הוא פלוגתא בש"ס אי דאורייתא או דרבנן עתידין הם שילכו לא"י כידוע, בתי ישראל שיש בהם הרבה מצות דאורייתא כגון מזוזה ובהמ"ז ותורה וצדקה והרבה כיוצא בהן עאכו"כ שיזכו לעלות לא"י. אמנם האמת הוא איזהו בתים יעלו לא"י? אותן בתים שיעסקו בהם במצות השי"ת כנ"ל, אבל אותן האנשים הרקים מדעת קונם שאינם רוצים לקיים מצות השי"ת בבתיהם, ומראה שאין בהם עסק בתורה"ק ועל המזוזות אינם משגיחים שיהיו כשרים, וצדקה אינם רוצים ליתן ח"ו וכיוצא בזה, ודאי אלו הבתים לא יזכו לעלות לא"י, כי לא היה מהם כאן בח"ל נחת רוח להשי"ת רק אלו הבתים שיש מהם תענוג וני"ר להשי"ת, המה יזכו להיות בא"י, ומה שהזכירו חז"ל בדבריהם רק בתי כנסיות ולא הזכירו גם כן הבתים, היינו הפירוש הוא בדבריהם ז"ל שאפילו בתי כנסיות ילכו לא"י והוא זו ואצ"ל זו, כי הבתים ודאי ילכו לא"י והבן, וזהו "ויהי ביתך" היינו ביתך יהיה שוה ממש כמו "בית ועד", היינו כמו בהכניס שנקרא בית ועד בית מועד של השי"ת כמ"ש בש"ס, ומפרש והולך איזה בתים יהיו שוין ממש לבתי כנסיות? עז"א "לחכמים" היינו אותן הבתים שבעליהן הם חכמים ויראי השם ב"ה ומקיימין בהם מצותיו י"ת כנ"ל. והמוסר מובן.

26) רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ט
 אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ, וכן יוצא הוא לסחורה, אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין, במה דברים אמורים כשהיו המעות מצויות והפירות ביוקר, אבל אם הפירות בזול ולא ימצא מעות ולא במה ישתכר ואבדה פרוטה מן הכיס, יצא לכל מקום שימצא בו ריוח, ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום.

¹² נדפס בווארשא, שנת תרמ"ו. הובא לבית הדפוס ע"י ר' יהודה ליבוש מונק.